

UZASADNIENIE

punktów 1c i 3 wyroku z dnia 20 czerwca 2022 roku

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w N. w pozwie złożonym w dniu 1 marca 2021 roku (data nadania pisma w placówce pocztowej) wniosła o zasądzenie od Wojewódzkiego Szpitala (...) w S. zapłaty kwot: 68.893,65 zł – tytułem należności głównej wynikającej z niezapłaconych przez pozwanego faktur wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych, liczonymi od dnia następnego po wniesieniu pozwu do dnia zapłaty, 1.802,79 zł – tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych naliczonych od kwoty należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, 13.680,23 zł – tytułem zwrotu kosztów odzyskania należności oraz zasądzenia od pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Strona powodowa wywodziła swoje roszczenie z łączących strony umów o dostarczanie na rzecz pozwanego szpitala produktów medycznych – twierdząc, że pozwany nie zapłacił należności pieniężnej za dostarczone mu wyroby.

(pozew, k.4-5)

W odpowiedzi na pozew Wojewódzki Szpital (...)

w S. wniósł o oddalenie powództwa w całości jako nieudowodnionego oraz zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu według norm prawem przepisanych.

(odpowiedź na pozew, k.177-178)

Strona powodowa pismem procesowym z dnia 22 lipca 2021 roku cofnęła powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia co do należności głównej w kwocie 68.893,65 zł oświadczając, że na obecnym etapie dochodzi zapłaty: odsetek ustawowych za opóźnienia w transakcjach handlowych liczonych od kwoty 68.893,65 zł od dnia następnego po wniesieniu pozwu do dnia zapłaty w dniu 27 maja 2021 roku, kwoty 1.802,79 zł – tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych naliczonych od kwoty należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, 13.680,23 zł – tytułem zwrotu kosztów odzyskania należności.

(pismo, k.210)

Ponownej modyfikacji roszczenia strona powodowa dokonała pismem z dnia 24 września 2021 roku, w którym to określiła ostateczny wymiar dochodzonych przez siebie świadczeń – oświadczając, że żąda zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienia w transakcjach handlowych liczonych od kwoty 68.893,65 zł od dnia następnego po wniesieniu pozwu do dnia zapłaty w dniu 27 maja 2021 roku, kwoty 1.756,65 zł – tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych naliczonych od kwoty należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, 13.712,94 zł – tytułem zwrotu kosztów odzyskania należności.

(pismo, k. 201)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) sp. z o.o. w N. oraz Wojewódzki Szpital (...) w S. w latach 2018-2020 zawarli szereg umów w trybie nieograniczonego przetargu o udzielenie zamówienia publicznego, w tym:

- i. umowę nr (...) z dnia 23 sierpnia 2018 roku o dostawę sprzętu medycznego jednorazowego i wielorazowego użytku, obowiązującej pomiędzy dniem 23 sierpnia 2018 roku a 22 sierpnia 2020 roku,
- ii. umowę nr (...) z dnia 5 lutego 2019 roku o dostawę implantów ortopedycznych, obowiązującej pomiędzy dniem 5 lutego 2019 roku a 4 sierpnia 2020 roku,
- (...). umowę nr (...) z dnia 12 lutego 2019 roku o dostawę leków, substancji recepturowych, wyrobów medycznych oraz artykułów spożywczych, obowiązującej pomiędzy dniem 12 lutego 2019 roku a 11 lutego 2022 roku,
- iv. umowę nr (...) z dnia 13 sierpnia 2019 roku o dostawę sprzętu jednorazowego użytku do anestezji i resuscytacji, obowiązującej pomiędzy dniem 13 sierpnia 2019 roku a 12 sierpnia 2021 roku,
- v. umowę nr (...) z dnia 3 września 2019 roku o dostawę sprzętu jednorazowego i wielorazowego użytku, obowiązującej pomiędzy dniem 3 września 2019 roku a 2 września 2021 roku,
- vi. umowę nr (...) z dnia 29 października 2019 roku o dostawę implantów chirurgicznych i przyrządów chirurgicznych, obowiązującej pomiędzy dniem 29 października 2019 roku a 28 października 2021 roku,
- vii. umowę nr (...) z dnia 21 kwietnia 2020 roku o dostawę materiałów szewnych, obowiązującej pomiędzy dniem 25 maja 2020 roku a 24 maja 2022 roku.

Wysokość kwot obciążających pozwanego z tytułu dostarczonych przez powoda towarów, zgodnie z zapisami wynikającymi z wyżej wskazanych umów, miała wynikać z wystawianych przez powoda faktur VAT oraz protokołów zużycia towaru (w przypadku dostaw implantów).

(kopie umów, k.128-176)

W wykonaniu treści postanowień umów łączących strony, powód dokonywał dostawy wyrobów medycznych na rzecz pozwanego w ilościach przez niego wskazanych w kierowanych na bieżąco zamówieniach, sukcesywnie wystawiając z tego tytułu faktury VAT. Pozwany częściowo zaprzestał regulowania zobowiązań pieniężnych z tego tytułu. Z tego tytułu powstała po jego stronie zaległość pieniężna za okres od lipca do grudnia 2022 roku w łącznej kwocie 68.893,65 zł

(kopie faktur, k. 8-101, oko)

Pismem z dnia 17 grudnia 2020 roku powód wezwał Wojewódzki Szpital (...) w S. do zapłaty na jego rzecz zaległych kwot w łącznej wysokości 83.291,18 zł, z czego: 68.893,65 zł z tytułu należności wynikających z nieuregulowanych faktur VAT, 717,30 zł – tytułem należności odsetkowych (w wysokości naliczonej na dzień 17 grudnia 2020r. od powyższej należności głównej), 13.680,23 zł – tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności, naliczonej zgodnie z treścią przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, w nieprzekraczalnym terminie 5 dni od daty otrzymania pisma pod rygorem wystąpienia przez powoda na drogę sądową. Pismo to pozwanemu skutecznie zostało doręczone z dniem 28 grudnia 2020 roku.

(wezwanie, k.105, potwierdzenie doręczenia k.109)

W toku postępowania sądowego w sprawie niniejszej pozwany szpital dokonał zapłaty na rzecz powoda należności głównej w kwocie równej 68.893,65 zł.

(okoliczność bezsporna, potwierdzenie transakcji k.194-200)

Średni kurs waluty euro do złotego ustalony przez Narodowy Bank Polski w dniu 18 grudnia 2020 roku wynosił 4,4493 zł.

(wiedza notoryjna, tabela k.222)

Powyższy stan faktyczny ustalony został w oparciu o złożone przez stronę powodową dokumenty, których wiarygodność to nie budziła wątpliwości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie sam fakt zawarcia przez strony wskazanych umów, jak i dokonywanie przez powoda na rzecz pozwanego szpitala dostawy sprzętu i wyrobów medycznych wskazanych w wystawianych przez niego fakturach było uznać należy za niesporne, co znalazło ostatecznie wyraz w dobrowolnym spełnieniu przez pozwanego świadczenia pieniężnego w kwocie 68.893,65 zł już w czasie trwania postępowania sądowego.

Jedynie częściowemu uwzględnieniu podlegało natomiast roszczenie powoda dotyczące zapłaty przez pozwanego kwoty określonej ostatecznie na 13.712,94 zł z tytułu zryczałtowanych kosztów odzyskiwania należności na podstawie art. 10 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 424).

Zgodnie z przywołaną normą prawną wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1 ustawy, przysługuje od dłużnika, bez konieczności jego wezwania, równowartość kwoty 40 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego nie przekracza 5000 złotych; 70 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego jest wyższa niż 5000 złotych, ale niższa niż 50 000 złotych oraz 100 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego jest równa lub wyższa od 50 000 złotych, przeliczonej na złote według średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne, stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności.

Rekompensata w wysokości określonej powyżej przysługuje – zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy – od transakcji handlowej, z którą wiąże się nabycie uprawnienia do odsetek, z zastrzeżeniem jednak szczególnej sytuacji, o której mowa w art. 11 ust. 2 ustawy. Zgodnie z treścią art. 11 ust. 1 ustawy, strony transakcji handlowej mogą ustalić w umowie harmonogram spełnienia świadczenia pieniężnego w częściach, pod warunkiem że ustalenie takie nie jest rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela. Art. 11 ust. 2 ustawy stanowi z kolei o tym, że jeżeli strony transakcji handlowej ustaliły w umowie, że świadczenie pieniężne będzie spełniane w częściach, uprawnienie do:

1) odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1,

2) kwoty, o której mowa w art. 10 ust. 1, oraz zwrotu poniesionych kosztów odzyskiwania należności, o których mowa w art. 10 ust. 2

- przysługuje w stosunku do każdej niezapłaconej części.

Wyżej przywołane przepisy ustawowe stanowią implementację do polskiego porządku prawnego art. 6 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2011/7/UE z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz.Urz.U.E.L Nr 48, str. 1). Zgodnie z przywołanym przepisem dyrektywy, państwa członkowskie zapewniają, aby wierzyciel był uprawniony do uzyskania od dłużnika co najmniej stałej kwoty 40 EUR w przypadku gdy odsetki za opóźnienia w płatnościach stają się wymagalne w ramach transakcji handlowych zgodnie z art. 3 lub 4 dyrektywy.

Powód w niniejszej sprawie dochodził zapłaty kwoty 13.712,94 zł (k. 201 odwrót) – obliczonej przez niego jako wielokrotność kwoty 40 euro przeliczonej na walutę polską.

Tak ustalone roszczenie jedynie w części mogło podlegać uwzględnieniu.

Po pierwsze, stosownie do treści art. 187 pkt. 2) k.p.c., na powodzie spoczywał obowiązek dokładnego określenia w pozwie, z jakich dokładnie oraz ilu transakcji handlowych wywodzi swoje, wyżej przytoczone, roszczenie. Tymczasem

pozew zawiera jedynie ogólne odwołanie się do zaległości po stronie pozwanego w zapłacie należności pieniężnych za dostarczone wyroby medyczne. Ani w pozwie, ani w dalszych pismach procesowych powód nie zawarł żadnego oświadczenia co do tego, z ilu transakcji handlowych wywodzi swoje roszczenie oraz jakie części jakiego świadczenia pieniężnego nie zostały przez pozwanego spełnione w terminie. Zaznaczyć należy, że nie jest w tym względzie wystarczające załączenie do pozwu zestawienia (k. 106-108), które nie stanowi części pozwu i nie zostało podpisane ani przez pełnomocnika procesowego ani przez dwóch członków zarządu powodowej spółki (zestawienie podpisał tylko jeden członek zarządu – co nie odpowiada sposobowi reprezentacji powoda, k. 117 odwrót).

Po drugie, zarówno z przepisów dyrektywy nr (...) jak z przepisów ustawy z dnia 8 marca 2013 roku wynika, że zasadą jest przyznanie wierzycielowi jednej rekompensaty za odzyskiwanie kosztów należności (w wysokości ryczałtowej) w ramach danej transakcji (umowy) handlowej. W polskim prawie zasadę tę wyraża art. 10 ust. 3 ustawy. Z uwagi na to, że powód w sprawie niniejszej nie wskazał w pozwie, z iloma spośród umów łączących strony i z którymi dokładnie umowami handlowymi z pozwanymi wiąże swoje roszczenie o zwrot rekompensaty, należało przyznać zwrot jednej kwoty rekompensaty w wysokości zryczałtowanej, odpowiadającej wysokości należności głównej z pkt 1a pozwu, tj. równowartości 100 euro.

Nie tyle z samego pozwu, co z załącznika do pozwu (k. 106) wynika, że wedle powoda należy mu się rekompensata na pokrycie kosztów odzyskiwania należności od każdej z osobna nieopłaconej faktury wystawionej na rzecz pozwanego. Należy jednak wskazać, że powód w pozwie nie powołał się – jak tego wymaga art. 10 ust. 3 w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy – na żadne zawarte w konkretnej umowie ustalenie stron co do tego, że świadczenie pieniężne pozwanego będzie spełniane częściami. Przede wszystkim jednak treść art. 11 ust. 2 ustawy należy rozpatrywać w ścisłym związku z art. 11 ust. 1 ustawy (oraz art. 5 dyrektywy unijnej) – zasady wykładni systemowej nakazują uznać, że „ustalenie że świadczenie pieniężne będzie spełniane w częściach”, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy, jest tożsame z określeniem użytym w art. 11 ust. 1 mówiącym o tym, iż strony transakcji handlowej mogą ustalić w umowie harmonogram spełnienia świadczenia pieniężnego w częściach. Innymi słowy, ustalenie spełnienia świadczenia pieniężnego w częściach (art. 11 ust. 2) dotyczy tylko takiego przypadku, gdy strony transakcji (umowy) handlowej zawrą w niej harmonogram spełnienia świadczenia, tj. wyraźnie określą terminy spełnienia poszczególnych, określonych z góry części świadczenia. Żadna z umów, których kopie powód złożył do akt sprawy, takiego harmonogramu nie zawiera, gdyż samo powiązanie terminu płatności należności z datą dostarczenia pozwanemu faktury takim harmonogramem z pewnością nie jest. Oznacza to, że art. 11 ust. 2 ustawy nie w sprawie niniejszej zastosowania, a powodowi należy się tylko jedna kwota rekompensaty.

Po trzecie, niezależnie od sformułowanych powyżej argumentów przyjąć trzeba, że w okolicznościach niniejszej sprawy żądanie przez powoda zapłaty kwoty ponad 13.000 zł rekompensaty na pokrycie pozasądowych kosztów odzyskiwania należności od pozwanego jest nadużyciem prawa podmiotowego (w zakresie przekraczającym maksymalną kwotę jednej rekompensaty, tj. 100 euro) i z mocy art. 5 k.c. nie podlega ochronie prawnej. Wskazać należy, że rolą sądu orzekającego o przyznaniu omawianej tutaj rekompensaty jest zbadanie, czy w okolicznościach konkretnej sprawy wierzyciel nie nadużył swojego prawa podmiotowego (por. uzasadnienie uchwały SN z 11.12.2015 r., III CZP 94/15 oraz uzasadnienie wyroku SA w Warszawie z dnia 13 grudnia 2019 r., VII AGa 1771/18). Nie można przy tym pominąć celu omawianej tutaj regulacji prawnej jasno wskazanego w punkcie 19 motywów (zawartych w preambule) dyrektywy nr (...), gdzie wyraźnie wskazuje się na to, że „konieczna jest uczciwa rekompensata za ponoszone przez wierzycieli koszty odzyskiwania należności w związku z opóźnieniami w płatnościach (...)”. Celem omawianej regulacji prawnej jest zatem to, aby wierzyciel uzyskał od dłużnika środki pieniężne na pokrycie (pozasądowych) kosztów odzyskiwania należności pieniężnej wynikającej z transakcji handlowej, w szczególności (choć nie wyłącznie) rekompensatę na koszty już na ten cel poniesione. Niesporne jest to, że omawiana tutaj rekompensata nie obejmuje kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego. Wprawdzie niewątpliwie wierzyciel nie musi w postępowaniu sądowym wykazywać wysokości już poniesionych kosztów pozasądowego odzyskiwania należności, jednakże nie sposób twierdzić, że wysokość roszczenia z tytułu rekompensaty może pozostawać w całkowitym oderwaniu od potencjalnej choćby wysokości kosztów pozasądowych odzyskiwania należności. Nie sposób wobec tego nie zauważyć, że kwota rekompensaty dochodzona przez powoda w sprawie niniejszej jest rażąco wysoka w

odniesieniu do hipotetycznych choćby kosztów pozasądowego odzyskiwania należności i stanowi ok. 20% należności głównej z punktu 1a pozwu, a przy tym jest znacząco wyższa od pełnych kosztów postępowania sądowego (5400 zł koszty zastępstwa procesowego + 4219 zł opłata sądowa od pozwu). Nie sposób uznać za realne to, aby wierzyciel mógł faktycznie lub nawet hipotetycznie ponieść tak wysokie koszty pozasądowego odzyskiwania należności. Dodać należy, że z załącznika do pozwu wynika, że wierzyciel oczekuje rekompensaty odpowiadające 40 euro nawet za kwoty z faktur opiewających na ok. 14 czy ok. 98 zł – co stanowi szczególnie jaskrawe i oczywiste nadużycie prawa podmiotowego. Podkreślić należy, że omawiana regulacja prawna ma służyć uczciwej rekompensacie ani uzyskiwaniu przez wierzyciela dodatkowego dochodu nie znajdującego żadnego ekwiwalentu ekonomicznego po stronie dłużnika.

Podkreślić należy, że faktycznie sam powód potraktował kwotę z punktu 1a pozwu jako jedną należność pieniężną, skoro objął ją jednym (wspólnym dla wszystkich faktur) wezwaniem przedsądowym do zapłaty skierowanym do pozwanego. Nic zresztą nie wskazuje na to, aby poza tym wezwaniem powód podjął lub choćby planował podjąć jakiegokolwiek inne działania w ramach przedsądowego odzyskiwania należności. W tej sytuacji należało uznać, że zasądzeniu na rzecz powoda podlega jedynie równowartość kwoty 100 euro - tytułem rekompensaty związanej z odzyskiwaniem należności przy założeniu, iż łączna wysokość dochodzonego przez powoda należności głównej stanowiła kwotę przekraczającą próg 50.000 zł.

Co za tym idzie, zasądzeniu od pozwanego na rzecz powoda podlegała kwota 444,93 zł, stanowiąca równowartość kwoty 100 euro przy kursie wynoszącym 4,4493 zł - tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda.

Dnia 5 sierpnia 2022 roku